

קו להינוח

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו להינוח באנטרנט
www.kav-lahinuch.co.il

פקסעיתון לנושאי חינוך

מו"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי ■ עריכה: מיכל חביב ■ המערכת: זהבית 4 יבנה ■ טל. 03-6354484-03 פקס. 050-6812066
ג'ליון 396 ■ ד' טבת תשס"ז-ז' כס' טבת תשס"ז ■ 11.1.2007-4.1.2007 ■ 6 עמודים ■ משוגר למנויים בלבד

מחלוקת; מי יממן בניית כיתות במערכת החינוך?

מרכז השלטון המקומי מתנגד לדרישת האוצר מהפיס לבנות 3,635 כיתות

ש"ח בלבד לשנה לבניית מוסדות קהילה ונוער בכל הרשויות המקומיות בארץ. בשבוע שעבר הושגה פשרה בין ראשי השלטון המקומי והאוצר, שלפיה יוסיף הפיס להעביר בחודשיים הקרובים 56% מרווחי לצורך בניית כיתות. אם לא תושג הסכמה עד סוף החודש הבא יחודש המאבק, כאשר השלטון המקומי מאיים בסגירת מפעל הפיס מאחר ודרישת האוצר מהווה למעשה את הלאמתו. ממרכז השלטון המקומי נמסר, כי השלטון המקומי תומך בבניית כיתות חדשות אך מתקציב המדינה, כפי שנעשה בעבר, ולא מהכנסות הפיס. עוד נמסר, כי בעבר הקצתה המדינה תקציב של כ-700 מיליון ש"ח מידי שנה לבניית מוסדות חינוך וכיתות, אך תקציב זה קוצץ לחלוטין בתקופת לבנת והשנה הוחזר לרשויות המקומיות רק כשליש ממנו. לדברי יו"ר מרכז השלטון המקומי, עדי אלדר, מזה מספר שנים "מייבש" האוצר את הרשויות המקומיות ולא מעביר להן תקציבים לפיתוח ולהצטיידות מערכת החינוך. אלדר מוסיף, כי כספי מפעל הפיס הלכו ישירות לבניית כיתות לימוד וכך נוצר מחסור אדיר במוסדות נוער וקהילה ברשויות המקומיות.

ב-2003 ביקש שר האוצר דאז, בנימין נתניהו, ממפעל הפיס להקצות את רווחי לבניית כיתות במשך שלוש שנים, בשל המצוקה בכיתות. מרכז השלטון המקומי נעתר לבקשה. ממרכז השלטון המקומי נמסר לקו להינוח, כי מפעל הפיס מימן בשלוש השנים האחרונות את בנייתן של כ-2,550 כיתות בכ-1.4 מיליארד ש"ח (עלות בניית כיתה היא כ-550 אלף ש"ח). עוד נמסר, כי בשנים אלו לא נבנו מוסדות קהילה ונוער ברשויות המקומיות. לצורך מימון בניית הכיתות אף נטל הפיס הלוואה בסך 500 מיליון ש"ח, שהוא מחזיר עתה מרווחיו. ממרכז השלטון המקומי נמסר, כי כדי לאשר מחדש את פעילות הפיס (אישור הניתן אחת לשלוש שנים), דורש עתה האוצר מהפיס לבנות 3,635 כיתות נוספות בחמש השנים הקרובות, מתוכן 1,727 כיתות ב-2007. הסמנכ"ל לכלכלה במרכז השלטון המקומי, רוני חן, חישב ומצא, כי ההקצאה שדורש האוצר ממפעל הפיס לבניית כיתות היא כ-480 מיליון ש"ח לשנה, וסך כולל של 2.4 מיליארד ש"ח בחמש השנים הקרובות, שהם כ-77% מרווחי מפעל הפיס. בידי השלטון המקומי יישאר תקציב מצומצם של כ-100 מיליון

משה"ח פרסם בשבוע שעבר, כי לשרת החינוך הובטח תקציב לבניית של כ-7,000 כיתות חדשות בחמש השנים הקרובות. נכון להיום, יש חשש כי הכיתות המובטחות לא ייבנו. הסיבה לכך היא שמפעל הפיס, שתקצב כמעט בלעדית את בניית הכיתות במערכת החינוך בשנים האחרונות, מסרב להמשיך ולעשות זאת. מאבק חריף בנושא זה מתנהל בימים אלה בין משרד האוצר ומרכז השלטון המקומי, שהוא גם הבעלים של מפעל הפיס. משרד האוצר מבקש לכפות על מפעל הפיס לבנות בחמש השנים הקרובות כ-3,650 כיתות חדשות ואנשי השלטון המקומי, שהם הדיקטורים של מפעל הפיס, מסרבים לתביעה זו.

הרקע; עד לשנת 2003 הועברו כ-70% מרווחי מפעל הפיס לשלטון המקומי ו-30% למדינה. התקציבים שהועברו לרשויות המקומיות שימשו בעיקר לבניית מבני קהילה ונוער, כמו מתנ"סים, אולמות תרבות ואשכולות פיס למדעים בבתי"ס, ולציוד בתי"ס במחשבים. הרווחים שהועברו למדינה שימשו, בין היתר, לבניית בתי"ס וכיתות במערכת החינוך.

ארגוני המורים בקמפיינים נפרדים לשיפור מעמד המורה

והם; כיתות קטנות, יחס אישי לכל תלמיד, תוכנית למלחמה באלימות, מסגרת של שישה ימי לימודים בשבוע ושיפור מעמד המורה ושכרו. בשיחה עם קו להינוח אומרת שרת החינוך, יולי תמיר, כי היא תומכת בקמפיינים שמנהלים ארגוני המורים, כיוון שהם משקפים מצוקה אמיתית. "אעשה כל מאמץ להביא להסכמה בין המורים והאוצר", מוסיפה שרת החינוך. לדברי תמיר, אין למשה"ח העדפה לתוכנית זו או אחרת של אחד מהארגונים, והיא מעריכה ששביל הזהב ביניהן ימצא במהלך הדיונים עם האוצר.

את הצלחתה של תוכנית הארגון "עוז למורה" בבתי"ס. התוכנית נוסחה במשך שלוש שנים - באשדוד, קריית מלאכי, גדרה ואריאל. שמה של התוכנית שונה עתה ל"תמורה לישראל". עיקרי התוכנית שמציע הקמפיין הם; תגמול למורים וקידום על פי הישגים ולא על פי ותק, הגדלת משרת המורה ל-40 שעות שבועיות, בקרת הישגים לכל בי"ס, והנחיה כי בכיתות י"א ו-י"ב ילמדו רק מורים בעלי תואר שני. הארגון אף פרסם מודעה וטופס הצטרפות למאבק באתר; www.tamura.net קמפיין הסתדרות המורים מציע תוכנית חירום פדגוגית, הכוללת חמישה מרכיבים עיקריים

שני ארגוני המורים פתחו בשבוע שעבר בקמפיינים נפרדים, שמטרתם לזכות באהדת הציבור, ולקדם את המשא ומתן עם האוצר על תנאי העבודה של המורים ושכרם, שהחל בסוף החודש שעבר. הקמפיין של ארגון המורים העל יסודיים, שכבר בולט בשלטי חוצות ובמודעות באמצעי התקשורת, נושא את הסיסמה "חינוך זול - עולה לנו ביוקר", ועושה שימוש בדמותו הפופולארית של איש הרדיו והטלוויזיה, חיים הכט. במוקד הקמפיין הטענה, כי חינוך זול מגדיל את הפער בין עניים ועשירים בישראל ומהווה פצצת זמן חברתית. הקמפיין גם מדגיש

שרת החינוך; החינוך המיוחד אינו זוכה לחשיפה הראויה

לדברי תמיר ההשקעה של המדינה בחינוך המיוחד אינה מספקת

המיוחד למורי החינוך המיוחד או למורים רגילים בבתי"ס שבהם משולבים תלמידים" ועוד. לדברי רוזנברג, הדילמות בנוגע לתלמידי החינוך המיוחד הן לא תמיד בחירה בין שתי אפשרויות שרק אחת מהן נכונה. לעתים קרובות שתי האפשרויות טובות ובמצב כזה יש לבחור בפתרון המוסרי והצודק ביותר. את הצד המחקרי ביום העיון, סיפקה ד"ר אורית אלמוג, ממכללת בית ברל, בהרצאה בנושא "מורים משלבים ותלמידים משולבים; הרצוי, המצוי והצפוי". אלמוג הציגה ממצאי מחקר שערכה, המעידים על כך שמורים מתייחסים לתלמידים משולבים ותלמידים רגילים באופן דומה. המחקר גם מצא, כי מרבית המורים לא עשו בדרך כלל התאמות בהוראה לצרכים ספציפיים של תלמידים משולבים, זאת בניגוד לספרות המקצועית המצביעה על מגוון התאמות הוראה הנותנת מענה לצרכים ייחודיים של תלמידים. המחקר גם מצא, כי התלמידים המשולבים יוזמים רק לעתים רחוקות פניות למורים או לתלמידים לשם קבלת עזרה. מבחינה פיזית נראים תלמידי החינוך המיוחד כמשולבים בכיתה – הם אינם מפריעים בדרך כלל, אך גם אינם מעורבים בפעילות הלימודית. המחקר גם מצא, כי כאשר המורים עובדים עם התלמידים בקבוצות קטנות או מטילים משימות שונות על כל תלמיד, תלמידי השילוב פונים יותר לעזרה ומתפקדים טוב יותר מאשר בשיעור רגיל.

השירותים של תלמידי החינוך המיוחד כ-2 מיליארד ש"ח בשנה, אך השקעה זו אינה מספיקה. צריך להאריך את יום הלימודים של תלמידי החינוך המיוחד, כפי שהוחל ב-109 גני ילדים, ולהגדיל את תקציב השילוב. על הדילמות הרבות של מומחי חינוך בנושא זה דיברה מנהלת המינהל הפדגוגי במשה"ח, לאה רוזנברג; "האם להקצות משאבים לחינוך המיוחד או לטיפוח מחוננים", "האם לשלב תלמיד חינוך מיוחד עם בעיות התנהגויות קשות בבי"ס רגיל או לקבל את ההחלטה שצריך להתחשב בצרכיהם של שלושים תלמידים רגילים בכיתה", "האם להפנות תלמידים עולים לחינוך המיוחד וליצור סטיגמה לעלייה מסוימת", "האם ההחלטה להפנות תלמיד עולה לחינוך המיוחד לא מושפעת מגורמים שאינם קשורים למצבו האמיתי של התלמיד", "מי קובע מה טובת הילד בחינוך המיוחד – ההורים או אנשי המקצוע". לדברי רוזנברג, לבתי"ס שבהם יש שילוב יש דילמות נוספות; "איך בוחרים את מדרג התלמידים שיהנה מסל השילוב, כי תמיד יהיו כאלה שהתקציב לא יספיק להם", "מה גבולות השילוב", "איך נותנים ציונים לתלמידים משולבים", "האם השילוב הוגן כלפי התלמידים הרגילים שנדרש מהם להשקיע אנרגיות נוספות כאשר הם לומדים ביחד עם תלמידים משולבים", "האם לתמוך בשילוב בביה"ס, העשוי להוריד את הישגיו", "האם לתת את ההשתלמויות של החינוך

במרבית המדינות המתקדמות, כמו גם בישראל, נעשים בשנים האחרונות מאמצים לשלב כמה שיותר תלמידים מהחינוך המיוחד במוסדות החינוך הרגילים. למרות זאת, עדיין אין תשובה חד משמעית לשאלה, המטרידה את מערכת החינוך וההורים, איזו מהמסגרות החינוכיות עדיפה לתלמידים. יום עיון בנושא "החינוך המיוחד – דילמות ערכיות", שהתקיים בשבוע שעבר, הציג שאלה זו ודילמות נוספות בתחום החינוך המיוחד, שאין להן תשובה חד משמעית. במערכת החינוך כיום יש כ-125 אלף תלמידים של החינוך המיוחד; 50 אלף הלומדים במסגרות מיוחדות ו-75 אלף המשולבים בבתי"ס רגילים. שרת החינוך, יולי תמיר, אמרה ביום העיון, כי חלפה התקופה שהחינוך המיוחד נתפס כבן חורג במערכת החינוך – "הרחק מהעין ומהעשייה החינוכית". תמיר טענה, שהעשייה בחינוך המיוחד עדיין אינה זוכה לחשיפה הראויה. לדבריה, הצוות החינוכי של החינוך המיוחד בארץ מאופיין במסירות בלתי רגילה לעבודה ובהזדהות עם התלמידים. שרת החינוך ציינה, כי בשנים האחרונות חל גידול מהיר במספר תלמידי החינוך המיוחד בישראל. עובדה זו היא מייחסת בחלקה לאיתור מהיר מבעבר של בעלי לקויות למידה ובחלקה לתופעה כלל עולמית של גידול באוכלוסיות מסוימות במגזר זה, שהסיבה לו עדיין אינה ידועה. לדברי השרה, המדינה משקיעה בסל

מרכז אדוה; פערים גדולים באיכות תעודת הבגרות

שמונה שנים 47.6%. לעומת זאת, מקרב בוגרי המחזור שהגיעו מיישובי האשכולות החברתיים הנמוכים, החלו ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה באותה תקופה רק 15.1%. ממצא מעניין שמציג הדו"ח הוא, שהפער הגדול בין בני מחזור '97 מיישובים המבוססים ובני המחזור מיישובים החלשים גדול יותר במכללות מאשר באוניברסיטאות (18.1% עומת 2.65 בהתאמה). זאת למרות שאחד הנימוקים העיקריים להקמתן של המכללות הייתה פתיחת שיערי ההשכלה הגבוהה לבני נוער שאינם נמנים עם השכבות המבוססות.

באחוז בוגרי ה-י"ב הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה. הדו"ח עקב אחר מסיימי י"ב משנת 1997 ועד שנת 2005 ובדק כמה מהם החלו ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה בתקופה זאת. על פי הדו"ח, 19.5% מהלומדים ב-י"ב במחזור '97 החלו ללמוד באחת מהאוניברסיטאות תוך שמונה שנים. 10% נוספים מבני מחזור זה החלו ללמוד במכללות האקדמיות בתקופה זו. הדו"ח מצא, כי מקרב בוגרי התיכון בשנת '97, שהתגוררו ביישובים השייכים לאשכולות החברתיים-כלכליים הגבוהים, החלו ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה תוך

בשבוע שעבר התפרסם דו"ח מרכז אדוה "תמונת מצב חברתית 2006". בפרק המוקדש למערכת החינוך טוענים מחברי הדו"ח, כי מערכת החינוך הממלכתית בישראל היא מאוד לא שוויונית. על פי הדו"ח, למרות שבעשור האחרון חלה עלייה בזכאות לבגרות בקרב בוגרי י"ב, אי-השוויון בזכאות בין היישובים השונים נותר בעינו. מחברי הדו"ח טוענים, כי אי-השוויון במערכת החינוך מתבטא כיום לא רק בזכאות לבגרות, אלא גם באיכות התעודה. על פי הדו"ח, הפערים באיכות תעודת הבגרות בין יישובים מבוססים ויישובים חזקים באים לידי ביטוי

גיכון מצוי

הנשירה בעיריית באר שבע תרם לצמצום הנשירה מבתי"ס בעיר מ-4% ל-2% בלבד.

השורה האחרונה; "לדבריה של ראש תחום החינוך בעיריית באר שבע, היישום המוצלח של מדיניות מניעת

בכתבה "יישום מדיניות חינוכית – מבט מהשטח", שהתפרסמה בעמ' 3 של גיליון 395 של קו לחינוך, הושמטה בטעות

■ ניסויים במעבדות

ירטואליות – מרכז מושינסקי למחקר ופיתוח של רשת אורט והפיקוח על הביו-טכנולוגיה במשה"ח, השיקו בחודש שעבר תוכנית לימודים חדשה בביוטכנולוגיה בשם "ביו-טכנולוגיה בפעולה". מרשת אורט נמסר, כי התוכנית משלבת ניסויי מעבדה בנושא האנזימים לצד למידה אינטרנטית. באתר התוכנית מצויות מעבדות וירטואליות אינטראקטיביות המדמות פעילות של חוקר במעבדה. ניסויי המעבדה ממחישים תהליכי מחקר ופיתוח במפעל תעשייתי. באמצעות ההתנסות המעבדתית הווירטואלית לומדים התלמידים לערוך את כל שלבי המחקר, כמו שהיו עושים במעבדה "אמיתית" ובסופם מפיקים דו"חות מסכמים. הדו"חות נשלחים למורה באמצעות מערכת ממוחשבת לניהול למידה. הפעילויות מתמקדות בסוגיות שונות הקיימות בתעשייה ובניסיון לפתור אותן באמצעות ניסויים. התלמידים גם לומדים בתוכנית על תהליכים יישומיים המאפיינים את התעשייה בכלל והתעשייה הביו-טכנולוגית בפרט, כמו ייעול, ניצול חומרי לוואי, חיפוש שווקים חדשים ועוד. כתובת אתר הניסויים: <http://c3.ort.org.il/bio>

■ אתר של תיכון בגין בראש העין זכה בפרס האיחוד האירופאי

– תיכון בגין בראש העין זכה בפרס השלישי בתחרות האירופאית ללמידה מקוונת – eLearning Awards 2006

הבנו אהיי-טק

■ התלמידות נפגשות עם בכירות בהיי-טק

העל יסודי הדתי לבנות, אוולנה דה רוטשילד בירושלים, נחשפות למגוון המקצועות הקיימים בעולם ההיי-טק בדרך חווייתית. מטרת הפרויקט היא לעודד את התלמידות לבחור ללמוד את מקצועות ההיי-טק במתכונת מוגברת. 250 תלמידות מביה"ס משתתפות, זו השנה השנייה, בפרויקט של חברת אינטל. במסגרת הפרויקט מסוירות התלמידות במרכז הפיתוח של החברה בירושלים. באחד הסיורים, ששמו "מרעיון למוצר", נפגשות התלמידות עם מנהלות ועובדות בכירות של אינטל, המספרות להן על הקריירה שלהן בחברה ומדגישות בפניהן, כי מקומן של נשים בתחום ההיי-טק הוא מרכזי וחיוני. במסגרת התוכנית משתתפות התלמידות גם בסדנאות והרצאות. הפעילויות ממומנות על ידי חברת אינטל.

בשבוע שעבר גם השתתפו התלמידות בטקס בכנסת, ונפגשו עם יו"ר ועדת המדע היוצא, חבר

שהתקיימה בחודש שעבר בבריסל. ביה"ס זכה גם אשתקד באחד הפרסים הראשונים בתחרות. לשלב הגמר של התחרות העפילו 100 פרויקטים לימודיים מתוקשבים מ-30 מדינות באירופה, מתוכם 17 פרויקטים של בתי"ס ישראליים. תיכון בגין היה ביה"ס הישראלי היחיד שזכה באחד משבעת הפרסים בתחרות. ביה"ס זכה בפרס על אתר במקצוע הביולוגיה בשם "חולה, רופא ורופא מומחה". באתר נחשפים התלמידים לתיאורי מחלות הקשורות לתפקוד מערכות שונות בגוף, כמו אנמיה, הפרעות אכילה ועוד. התלמידים משתתפים במשחק תפקידים און-ליין, שבו הם מגלמים בצוותים את כל אחת מהדמויות – חולה, רופא ורופא מומחה – בעולם עתידי דמיוני, שבו הייעוץ הרפואי מתקיים באמצעות האינטרנט. "החולה" נדרש לתאר את הסימפטומים של מחלתו. "הרופא" מציע דרכי טיפול ומעקב אחר הטיפול והתפתחות המחלה. "הרופא המומחה" מציג סקירה היסטורית של המחלה, קבוצות סיכון, דרכי הדבקה ומניעה. עבודות התלמידים מוצגות בבלוג באתר. בשנה שעברה זכה בפרס אתר ביה"ס במקצוע הערבית. כתובת האתר הזוכה: <http://www.linet-pro.net/nodeweb.asp?t=24777&subid=72837>

■ יכפל תקציב המחשוב במערכת החינוך בהרצליה

בשנת 2007 תקצה עיריית הרצליה כשני מיליון ש"ח לשדרוג מערכות המחשוב במוסדות החינוך בעיר, כך נמסר מהעירייה.

עוד נמסר, כי מדובר בהשקעה הגבוהה פי שניים מההשקעה ב-2006. חלק מהתקציב, שהוא ממקורות מפעל הפיס, עדיין נמצא בהליכי אישור. במסגרת השדרוג ישפרו ביצועיהן של מערכות המחשוב בבתי"ס, במטרה להרחיב את שילוב התקשוב בתוכניות הלימודים. בין היתר ירכשו שרתים חזקים יותר למעבדות הבית ספריות, ישפרו מערכות תקשורת המחשב והאינטרנט, וירכשו מדפסות, מקרנים, תוכנות עזר לשליטה ובקרה ועוד. בכוננת העירייה גם לחזק את הפורטל החינוכי העירוני, שנפתח אשתקד, כדי שישמש כלי עזר להוראה למורים ואמצעי ללמידה מרחוק לתלמידים.

■ אתרים באזרחות ותנ"ך לבגרות במועד החורף

– רשת אמ"ת העלתה לאחרונה לאינטרנט אתרים לבגרות במועד החורף באזרחות ובתנ"ך. באתרים ניתן למצוא סיכומים תמציתיים של נושאי הלימוד הנדרשים בבחינות, הסברים למושגים שונים שעשויים להופיע בהן וקישורים לאתרים שבהם ניתן להשלים מידע בנושאי הלימוד השונים. כמו כן, ניתן למצוא באתרים פתרונות לשאלות שבספרי הלימוד וקישורים לבחינות בגרות קודמות במקצועות אלו ולפתרונות שלהן. אתר האזרחות: <http://www.amit.org.il/citizenship>; אתר התנ"ך: <http://www.amit.org.il/learning/bible/index.htm>

ניהול רשתות של חברת סיסקו. הלימודים נערכים במסגרת שיתוף פעולה בין ביה"ס לבין המכון הטכנולוגי בחולון. בסיום הקורסים יקבלו התלמידות תעודת מתכנת ותעודת מנהל רשתות. כמו כן תתמודדנה התלמידות עם מבחני הסמכה בינלאומיים. התלמידות המשתתפות בקורס מנהלי רשתות גם תוגשנה בסוף כיתה י"א לבחינת בגרות בהנדסת תקשורת, ברמה של שלוש יחידות לימוד, בנוסף לבחינת הבגרות במגמה ההנדסתית. לכל תלמידה מונתה סטודנטית מלווה מהמכון הטכנולוגי. הלימודים בקורסים יתקיימו במסגרת יום שבועי מרוכז במשך שנה ותשעה חודשים ובאמצעות לימוד מתקשב במהלך כל השבוע. מעיריית בת ים נמסר, כי בפרויקט משתתפות תלמידות מצטיינות, שנבחרו בקפידה לאחר שעמדו בראיונות שבחנו את נכונותן להשתתף בלימודים מואצים בנוסף למערכת הלימודים הרגילה. ההשתתפות בקורסים היא ללא תשלום, לבד מעלות ספרי הלימוד, שאותם רוכשות התלמידות.

הכנסת זבולון אורלב, המלווה את הפרויקט בביה"ס, ועם מנכ"ל אינטל ירושלים, יצחק אוהיון. **■ התלמידות "כבשו" את המגמה המדעית-הנדסית** – 35% מתלמידי י"ב הלומדים השנה במגמות הטכנולוגיות המתקדמות בבי"ס אורט סינגאלובסקי בתל אביב, הן בנות, כך נמסר מביה"ס. מדובר במגמות; מדעית-הנדסית, אלקטרוניקה ומחשבים. עוד נמסר, כי שיעור התלמידות במגמה המדעית-הנדסית גבוה במיוחד – 67%. לשם השוואה, על פי נתוני הל"מ"ס, השיעור הארצי של תלמידות הלומדות במגמות אלו עומד על כ-20%. בביה"ס מציינים, כי הישגיהן הלימודיים של התלמידות הלומדות במגמות הם מרשימים.

■ תכנות וניהול רשתות במקביל לביה"ס

– 11 תלמידות כיתה י', הלומדות במגמת הנדסת תוכנה של בי"ס אורט רמת יוסף בבית ים, משתתפות בימים אלה בקורס תכנות של מיקרוסופט ובקורס

■ תוכנית לימודים משותפת לחינוך הממלכתי-דתי והממלכתי-דתי – כ-700 תלמידי שכבת כיתות ה' מכל בתיה"ס הממלכתיים והממלכתיים-דתיים בקריית אתא, השתתפו בשבוע שעבר ביום של פעילות לימודית חווייתית בירושלים. הפעילות נערכה במסגרת תוכנית לימודים בשם "שירי מורשת", שיזמה העירייה. נושא התוכנית הוא ירושלים כמקור השראה ליצירה היהודית בכל הדורות. התוכנית היא רב תחומית, ומשלבת חינוך ערכי ולימודי עברית, אומנות ומוסיקה. התוכנית פותחה בשיתוף עם מטה שנהר קרמניצר, הפיקוח על המוזיקה והאמנות, והפיקוח הכולל במשה"ח. ממחוז חיפה נמסר, כי התוכנית היא שיתוף פעולה ראשון מסוגו בין החינוך הממלכתי והחינוך הממלכתי-דתי במחוז.

■ אסטרונומיה ביסודי – תלמידי כיתות ו' בבי"ס ויצמן שבקריית מוצקין לומדים השנה אסטרונומיה במשך שעה שבועית, כחלק מלימודי המדעים בביה"ס. התוכנית כוללת את הנושאים; ירחים, פלנטות, אסטרואידיים, גלקסיות ושביטים, מערכת השמש, ניתוח אור הכוכבים ועוד. כהכנה ללימודי התוכנית, התקיים לאחרונה בביה"ס יום לימודים מרוכז בנושא האסטרונומיה. את היום הנחו בוגרים של החוג לאסטרו-פיזיקה בטכניון. במהלך היום עברו התלמידים בארבעה מוקדי עניין, שבהם למדו מושגים, כמו פלנטריום, ספקטרוסקופיה, מערכת השמש ויסודות הטילים. בפעילות השתתפו גם ההורים. את היום הפיקה ליהי פרומן, מורה בביה"ס, הלומדת זו השנה השנייה הוראת אסטרונומיה במכללת אורנים.

יוזמה אינוכיוו

■ פעילויות בנושא זכויות האדם – תלמידי בי"ס העמק המערבי בקיבוץ יפעת השתתפו בחודש שעבר במפגשים עם נציגי ארגון אמנסטי ישראל ועם נציגים מ"פורום משפחות שכולות". בעקבות המפגשים התקיימו פעילויות בכיתות בנושא זכויות האדם, שבהן הודגשה חשיבות השמירה על כבוד האדם ועל זכותו לחופש ולפרנסה בכבוד.

■ לומדים ספרות ולשון במפגשים עם סופרים – בשבועות האחרונים נפגשו תלמידי ביה"ס היסודי מכבים בגן יבנה עם סופרים

■ התלמידים מובילים את שמירת איכות הסביבה – כ-4,000 תלמידים מ-23 בתי"ס יסודיים ועל יסודיים בבאר שבע משתתפים השנה בתוכנית לשמירת איכות הסביבה "ילדים מובילים שינוי". התוכנית גובשה על ידי החברה להגנת הטבע, בשיתוף היחידה לאיכות הסביבה בעיריית באר שבע ומכללת סמי שמעון. מטרה התוכנית היא לקדם נושאים סביבתיים בביה"ס, בשכונות וברחבי העיר. התוכנית, המותאמת לתוכנית הלימודים של משה"ח, כוללת שיעורים בכיתות וספורים שבועיים, שאותם מלווים המורים למדעים ומדריכי החברה להגנת הטבע. במסגרת התוכנית מקימים התלמידים גינה אקולוגית ומטפחים את חצר ביה"ס, מאמצים אתר בעיר ומשקמים אותו ומקדמים בקהילה את המודעות לחוק הפיקדון.

■ קידום החינוך המדעי בחטיבות הביניים בלוד – השנה מתקיימת בחטיבות הביניים בלוד תוכנית לקידום החינוך המדעי והסביבתי. התוכנית משלבת ספורים בגנים המדעיים בקמפוס טבע, שבאוניברסיטת תל אביב. מעיריית לוד נמסר, כי התוכנית היא פרי יוזמה של ראש מינהל החינוך, ד"ר אביבה בריינר, ושל מנהלת קמפוס טבע, ד"ר יעל גבריאל, שהגישו אשתקד בקשה למדען הראשי של אוניברסיטת תל אביב, לקבלת שעות הדרכה בגני קמפוס טבע ותוכנית לימודים מפורטת בנושא. לאחר שהבקשה אושרה, יצאה התוכנית לאחרונה לפועל. מטרת התוכנית הן; קידום החינוך המדעי והחינוך הסביבתי בחטיבות הביניים בעיר, יצירת חוויה לימודית חוץ בית ספרית, עריכת היכרות לבני הנוער עם מערכת ההשכלה הגבוהה והידוק הקשר

בין אוניברסיטת תל אביב והעיר לוד. במסגרת התוכנית השתתפו לאחרונה כ-500 תלמידים בספורים בני שלוש שעות בגן הבוטני ובגן הזואולוגי של אוניברסיטת תל אביב. הספורים התמקדו בנושאים המשלימים את לימודי המדעים והסביבה בחטיבה ובהם; התאמת בעלי חיים וצמחים לסביבתם ומיני צמחים ובעלי חיים ההולכים ונכחדים. לפני כל סיור התקיימו שני שיעורי הכנה בבתיה"ס. מערכי השיעורים פותחו על ידי קמפוס טבע והועברו על ידי מורי המדעים. מעיריית לוד נמסר, כי התנהגות התלמידים בספורים עוררה התפעלות בקרב מדריכי הגנים, שהם סטודנטים לתואר שלישי.

במכללת ברל

■ במכללת בית ברל; תוכנית חדשה להוראת "יהדות חברתית" – השבוע התקיים במכללת האקדמית בית ברל כנס הפתיחה של תוכנית חדשה ללימודי הוראה בשם "התוכנית ליהדות חברתית". התוכנית תקנה לבוגריה תעודת הוראה בתרבות ישראל או במקרא, במסגרת הלימודים לתואר ראשון בחינוך. ממכללת בית ברל נמסר, כי התוכנית כוללת התנסות מעשית של הסטודנטים ביצירת תוכניות לימודים המושתתות על התרבות היהודית, והובלתן בבתיה"ס ובמסגרות חינוכיות בלתי פורמאליות. הכנס כלל הרצאות בנושאים; "מורשת היהדות כתשתית לחברת צדק", "לימודי יהדות היוצרים עשייה חברתית", "מקומה של שירת הפיוטים בטיפוח קהילתיות" ועוד. כמו כן נערכו בכנס מעגלי לימוד, שהדגישו חלק מהשיעורים שיועברו בתוכנית. את התוכנית יזמו ד"ר שגית מור וד"ר אילון שמיר ממכללת בית ברל.

תלמידי כיתות ב' לסופרת תיקייה עם יצירות שחיברו בעקבות הקריאה בספריה.

■ התלמידים חילקו מתנות לנזקקים וילדים חולים – קהילת ביה"ס עבד אלרחמן אלחאג' בשכונת חליסה בחיפה אספה במהלך החודש שעבר תרומות כספיות ותרומות של מזון בסיסי מתושבי השכונה. בשבוע שעבר, לרגל חג הקורבן המוסלמי, חילקו התלמידים תבילות מזון למשפחות הנזקקות המתגוררות בשכונה. כמו כן ביקרו תלמידים מביה"ס ילדים המאושפזים בבית החולים בני ציון וחילקו להם מתנות לרגל החג.

המתמחים בכתיבה לילדים. מטרת המפגשים הייתה להעשיר את תהליך הלמידה. תלמידי כיתות ג'-ו' בביה"ס נפגשו עם הסופר ומספר המעשיות, שלמה אבס. מביה"ס נמסר, כי התלמידים, הלומדים את יצירותיו של אבס במסגרת שיעורי החינוך הלשוני, נהנו מהמפגש והביעו עניין רב בקורות חייו ובספריו. תלמידי כיתות א'-ב' ו-ו' נפגשו עם הסופרת נאוה מקמל-עתיר. הסופרת שיתפה את התלמידים בחוויות הכתיבה שלה, וסיפרה להם על הדמויות המופיעות בשיריה ובסיפוריה. הסופרת גם סיפרה לתלמידים כיצד התחילה לכתוב שירה בכיתה ב', ושירה הראשון אף פורסם בעיתון הילדים "הארץ שלנו". כאות הוקרה על המפגש הגישו

מחקר בבריטניה; חשיפה לבריונות גורמת לשליש מהיעדרויות התלמידים

בריונות, במקום לנסות לעצור אותם בעת התרחשותם או לאחר מכן. לדעתם, אם לא תהיה מניעה, אלא הענשה בלבד של הבריונים בביה"ס, תתרחב בריונות התלמידים משטח ביה"ס לסביבותיו. לדברי עורכי המחקר, על צוות ביה"ס לבדוק תמיד מה היו הסיבות להיעדרות של תלמיד, אם לא נבעו מחשש לפגיעה ממעשי בריונות, ולהנהיג מדיניות בית ספרית נגד תופעה זו.

על פי הכתבה, ארגון להכות בבריונות הוא ארגון הראשון בבריטניה המפתח אסטרטגיות פעולה כנגד בריונות תלמידים. הארגון גם מכשיר אנשי חינוך, מטפלים ותלמידים להתמודדות עם התופעה. הארגון עורך השתלמויות וכנסים בנושא, ואף פיתח "ערכת כלים" לכל אחד מגורמי החינוך; מורים, יועצים, תלמידים החברים בקבוצה החברתית של התלמידים המתנהגים בבריונות ועוד. ניתן לעיין בערכות הכלים באתר הארגון. ערכת הכלים של המורים, למשל, מפרטת תבחינים לאיתור תלמידים הסובלים מהתנכלות בריונית של חבריהם, פירוט של שיטות טיפול בתלמידים בריונים, תוכניות מניעה, פירוט הגורמים בקהילה שיכולים לסייע לקורבנות ולביה"ס להתמודד עם הבעיה ועוד.

כתובת ערכות הכלים באתר ארגון להכות בבריונות;
<http://www.beatbullying.org/docs/toolkits.html>

לה ליעדר מהלימודים. הנערה סיפרה, כי מידי לילה בכתה עד שנרדמה בשל חששה שיעצרו את אמה בגלל שהפסיקה לשלוח אותה לביה"ס. החוקרים מספרים, כי למרות שהמשטרה נקראה מספר פעמים לביה"ס והזהירה את הנערות הפוגעות להפסיק את מעשיהן, לא חזרה קרן לביה"ס בתחילת ספטמבר, בשל פחדה מהן. רק לאחר שאמה קיבלה מכתב המאיים בפעולה משפטית כנגדה, חזרה התלמידה לביה"ס. הנערות שבו מייד להכות אותה בהפסקות. הנערות אמנם נעשו ורותקו בהפסקות לכיתות, אולם התלמידה עדיין חוששת להגיע לביה"ס.

על פי הדו"ח, יש תלמידים החוששים כל כך להגיע לביה"ס, עד שהם מעמידים פנים כחולים או אף מעדיפים לשוטט במשך כל יום הלימודים ברחובות. בכתבה נטען עוד, שהבריונות בביה"ס גם עלולה לעלות בחיים; מחקר שנערך במערב יורקשייר מצא, כי כשליש מהתלמידים שהיו קורבנות בריונות בביה"ס שקלו להתאבד.

המחקר גם מצא קשר בין בריונות בביה"ס, פשיעה והישגים נמוכים בקריירה. אחוז גבוה יותר של תלמידים שהתמידו במעשי בריונות בביה"ס לא מצא עבודה לאחר תום הלימודים. בסקר בקרב אסירים העידו שליש מהם, כי נקטו במעשי בריונות נגד תלמידים אחרים בביה"ס. כמחצית מהם אף הורחקו מביה"ס מסיבה זו. מסקנת הדו"ח היא, שעל ביה"ס לעשות את מירב המאמצים למנוע מעשי

55 אלף תלמידים בבריטניה נעדרים בכל יום מהלימודים בגלל חששם להיפגע ממעשי בריונות של חבריהם ללימודים, כך מדווחת כתבה של הגרדיין הבריטי בשם "אויבים נעדרים", שהתפרסמה בחודש שעבר. על פי הכתבה, שליש מכל היעדרויות התלמידים מביה"ס בבריטניה הם בשל מעשי בריונות. נתונים אלה נמצאו במחקר חדש של ארגון "להכות בבריונות" (Beatbullying), שעליו מדווחת הכתבה. הארגון, ששם לו כמטרה להילחם בבריונות בקרב התלמידים, נתמך על ידי גופים רבים במדינה ובהם; מועצות הרבעים של לונדון, קרנות גדולות, וכן אישי ציבור, ספורט ותקשורת רבים. המחקר הקיף שאלון, עליו ענו 2,600 תלמידים, שדיווחו במהלך השנה האחרונה כי היו קורבנות למעשי בריונות של תלמידים אחרים. המחקר גם כלל ראיונות עם חלק מהתלמידים. כמחצית הנחקרים דיווחו לחוקרים, שנעדרו מביה"ס בשל מעשי הבריונות. את היעדרות נימקו ברצון להישאר במקום בטוח, שבו אף אחד לא יפגע בהם, בתחושה שהם חסרי ערך ושנואים ואף בחשש לחייהם.

אחת ממשותפות המחקר, תלמידה בשם קרן, סבלה מהתעללות כרונית של תלמידים אחרים וחששה ללכת לביה"ס. כאשר הבריונות הסלימה, נאלצה קרן להחליט אם ללכת לביה"ס ולספוג עלבונות, בעיטות ומכות מחברותיה לספסל הלימודים או להישאר בבית ולהסתכן במאסר אמה על שאפשרה

דו"ח בבריטניה; מורים גברים לא משפרים הישגי התלמידים

פערים ניכרים בהישגים בכתבה ובקריאה בין בנות ובנים. הדבר מוכיח, לטענתן, כי הסיבה לפערים שנוצרו בשנים האחרונות היא אחרת. ארגון המורות הלאומי גם טוען, שתוכניות הלימודים בקריאה וכתבה כבר שונו כדי להתאים יותר לבנים ולעודד אותם לקרוא; התוכניות כוללות קטעי קריאה קצרים במקום טקסטים מלאים כדי להתאים לרמת הריכוז הקצרה יותר של בנים, התמקדות בסיפורי הרפתקאות ועוד. לטענת הארגון, הרעיון שהישגי הבנים נמוכים יותר בגלל היעדר מורים גברים הופך את המורות לשעיר לעזאזל. כמו כן, נופחו מעבר לכל פרופורציה היתרונות לכאורה של מורים גברים. הסקנדל האמיתי, אומרים בארגון הוא שהמעמד הסוציו-אקונומי עדיין הגורם המשפיע ביותר על הישגי התלמידים.

כתובת אתר החינוך של הגרדיין;
<http://education.guardian.co.uk>

למרבית התלמידים בכיתות הנמוכות. מרבית התלמידים שהשתתפו במחקר כלל לא ראו במורים, מכל מין שהוא, מודל לחיקוי. זאת ועוד, על פי המחקר, דווקא לתלמידות הייתה גישה חיובית יותר למורים גברים מאשר לתלמידים. לעומת זאת, העדיפו הבנים מעט יותר מורות מאשר מורים. המחקר לא מזהה כל אישור לעמדת הממשלה שמורים גברים יסייעו להקטנת הפער בין תלמידות ותלמידים. מחקר נוסף, שערכו שתי חוקרות מאוניברסיטאות קמברידג' והרטפורדשיר בקרב 250 תלמיד בתי"ס יסודיים וחטיבות ביניים, מצא ממצאים דומים. החוקרות מצאו כי למעמד הסוציו-אקונומי שממנו באים הילדים הייתה השפעה הרבה יותר גדולה על הישגיהם והתנהגותם מאשר למינו של המורה שלימד אותם. ארגון המורות הלאומי גם טוען, כי במשך עשרות שנים מרבית כוח ההוראה בבריטניה הוא של נשים, ולמרות זאת לא היו

להעלאת אחוז המורים הגברים בביה"ס תהיה השפעה מועטה בלבד על הגישה של תלמידים בנים כלפי החינוך ועל הישגיהם הלימודים, זוהי מסקנתו של דו"ח של ארגון המורות הלאומי בבריטניה, ארגון המורים הגדול במדינה. כתבה על הדו"ח התפרסמה בסוף החודש שעבר בגרדיין הבריטי. כמו בישראל, גם בבריטניה, מרבית כוח ההוראה הוא של מורות. על פי הכתבה מהווים הגברים רק שמינית מכלל המורים בחינוך היסודי. במבחני הקריאה והכתבה בכיתות הנמוכות עולים הישגי התלמידות על הישגי התלמידים בשיעור ניכר. חלק מהפערים בהישגים מייחסים קובעי המדיניות בבריטניה לכך שלתלמידים הבנים אין דמות מורה-גבר שתשמש להם מודל הזדהות וחיקוי. מחקר שערכו מספר אוניברסיטאות במדינה בקרב 300 תלמידים בני 7-8 מזימים דעה זו. המחקר מצא שהמין של המורים לא היה חשוב

■ **הזדמנות** – "מצוינות בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה בחינוך הפנימייתי" היה נושא של יום עיון שנערך לאחרונה באוניברסיטת בר-אילן. יום העיון עסק בשילוב תלמידים מהעדה האתיופית בכפרי הנוער. שרת החינוך, יולי תמיר, אמרה ביום העיון, כי לדעתה כפרי הנוער עושים עבודה מצוינת מכיוון שהם נותנים לתלמידי העדה הזדמנות להתמודד עם אתגרים חינוכיים וחברתיים כאחד. "מבחינת משה"ח, כפרי הנוער הם מקום שבו עושים עשייה חינוכית שהיא מאוד ייחודית, אנושית, אישית ובעלת חזון", הוסיפה תמיר. יום העיון הוקדש לזכרו של אורי גורדון, ראש עליית הנוער לשעבר.

מחוז צפון

■ **ממשיכים לסייר בצפון** – שרת החינוך, יולי תמיר, ערכה בסוף החודש שעבר סיור ביישובים נוצרים ומוסלמים בצפון לרגל חג המולד וחג הקורבן. בעיבולין נפגשה תמיר עם ראש מכללת עיבולין, האב ד"ר אליאס שאקור. במפגש השתתפו גם ראשי מכללות ערביות נוספים בצפון. בהמשך היום סיירה שרת החינוך בכפר הדרוזי ג'וליס, ונפגשה עם ראש העדה הדרוזית, השיח' מועפק טריף. את הביקור חתמה תמיר בכפר המוסלמי-בדואי בועינה נוג'יראת. מהמחוז נמסר, כי במהלך הביקור פירטו ראשי הרשויות המקומיות בפני שרת החינוך צרכים ייחודיים של מערכות החינוך ביישוביהם ושרת החינוך הבטיחה כי תבחן באהדה את האפשרות לסייע להם תקציבית. גם מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, ביקר בשבוע שעבר בצפון. אבואב ביקר ביישובים; איכסל, עין מאהל, יפיע, משהד, כפר כנא ונצרת. במסגרת הביקור ערך אבואב פגישות עבודה עם מנהלי בתי"ס וראשי היישובים. אל הסיורים נלווה מנהל המחוז, דוד וסרמן.

■ **התמנה** – יוסי כיטוב התמנה בשבוע שעבר למנהל מינהל חברה ונוער במחוז צפון. כיטוב מחליף בתפקיד את ד"ר אפרים נוימן הפורש לגמלאות. כיטוב, שהוא בעל תואר שני בעבודה קהילתית, שימש עד כה כראש תחום החינוך החברתי במחוז.

מנח"י

■ **מעבדות** – מנח"י קבעה לבתי"ה העל יסודיים בעיר מכסה עירונית של ביקורים לימודיים במרכז המעבדות לנוער בלמונטה,

שבקמפוס האוניברסיטה העברית בגבעת רם. על פי המכסה תממן מנח"י; 328 מפגשי מעבדות לתלמידי כיתות י'-י"ב, 78 סדרות של שלושה מפגשים להיכרות עם המקצועות המדעיים בכיתות ט' ו-י', 15 מפגשים בנושא קידום הבריאות לכיתות ט' ו-י' וסדרות בנות 20 מפגשים לשלוש קבוצות של תלמידי מדעים מצטיינים מהחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. במרכז בלמונטה מעבדות משוכללות בבילוגיה, כימיה, פיסיקה ומחשבים.

מהאגף למדע וטכנולוגיה במנח"י נמסר, כי מכסת המפגשים שנקבעה דומה למכסה אשתקד. עוד נמסר, כי השנה חילק לראשונה האגף את המפגשים על פי נושאי לימוד ושכבות גיל של התלמידים.

מחוז תל אביב

■ **השתתפה** – משלחת של כ-70 מרצים וסטודנטים לתואר שני מביה"ס לחינוך באוניברסיטת תל אביב השתתפה בסוף החודש שעבר ביום עיון בנושא תוכנית "מודל בת ים לחינוך אישי". בראש המשלחת עמד מנהל ביה"ס לחינוך, פרופ' יובל דרוו. יום העיון נערך בתיכון מקיף אורט הבונים בבת ים. במהלך היום שמעו חברי המשלחת סקירה על תוכנית בת ים לחינוך אישי מפי ראש המכון לחינוך דמוקרטי, יעקב הכט, שפיתח את התוכנית ומלווה את הפעלתה בעיר. כמו כן הקשיבו חברי המשלחת לפאנל על התוכנית, בהשתתפות מנהל אורט הבונים, חיים בדש, יועצת, ושתי תלמידות כיתה ז' מביה"ס. התלמידות סיפרו לאורחים על ההשפעה החיובית של תוכנית החינוך האישי על הישגיהן בלימודים. המשלחת גם נפגשה עם ראש עיריית בת ים, שלומי לחיאני, שיזם את התוכנית. מעיריית בת ים נמסר, כי בתום יום העיון חלק פרופ' דרוו שבחים לתוכנית.

■ **מתנדבים** – במוסדות החינוך בחולון פועלים השנה 100 מתנדבים, כך נמסר מעיריית חולון. עוד נמסר, כי מספר המתנדבים גדל בשנתיים האחרונות פי שלושה. במסגרת פעילותם מעניקים המתנדבים שיעורי תגבור לקבוצות ולתלמידים יחידים, מפעילים ספריות ועוד. היקף ההתנדבות נע משעתיים שבועיות ועד מספר ימים בשבוע. המתנדבים הם מהארגונים; "גב לגימלאים" של מכון ברוקדייל ואוניברסיטת בר אילן, "שי לחינוך" הפועל בחסות האגף לחינוך מבוגרים במשה"ח והחברה למתנ"סים, ועמותת "פוש" שהחלה לפעול בעיר אשתקד. במערכת החינוך בחולון משולבים גם כ-500 סטודנטים

במסגרת תוכנית פר"ח. כ-600 סטודנטים נוספים ממכללת סמינר הקיבוצים משולבים השנה במוסדות החינוך בעיר במסגרת שנת ההתמחות וכחלק מתוכנית בשם "יש דרך". במערכת החינוך בחולון גם מתנדבת קבוצה של חברי תנועת "יהודה הצעיר" מחול"ל. ■ **מצטיינת בערבית** – טל רזניק, תלמידת י"א מתיכון אלון ברמת השרון, קיבלה תעודת הצטיינות בכנס ארצי למורים לערבית, שהתקיים לאחרונה באולפן עקיבא בנתניה. תעודת ההצטיינות הוענקה לתלמידה בזכות הישגיה הגבוהים בלימודי השפה הערבית, הסיוע שהעניקה להכנת יום שיא בערבית בביה"ס ונכונותה לעזור בכל עת לתלמידים מתקשים בלימודי השפה.

מחוז דרום

■ **ערכות ספרים** – מטה תוכנית החומש של המגזר הערבי במשה"ח, חילק בשבוע האחרון ערכות ספרים בערבית לכל גני הילדים וכיתות א' ו-ב' במגזר הבדואי בדרום. בסך הכול חולקו כ-400 ערכות. בכל ערכה 48 ספרים; 18 ספרי קריאה מקוריים, 16 ספרי קריאה מתורגמים, 9 ספרי מדעים ו-5 ספרי שירה. עלות כל ערכה כ-1,500 ש"ח. הערכות חולקו במטרה לשפר את השליטה של התלמידים בשפת אמם. ממחוז דרום נמסר, כי בקרוב יחולקו ערכות ספרים גם לשכבות הבוגרות יותר בבתי"ה הבדואים בדרום. מסמך שצייר מטה החומש לערכות, ממליץ למורים לעודד את הקריאה בקרב התלמידים, תוך הדגשת חשיבותה וההנאה המופקת ממנה. ממחוז דרום נמסר עוד, כי בכוונת משה"ח לקיים בקרוב סדנה למורים ולגננות מהמגזר הבדואי בהנחיית מומחית לעידוד קריאה.

■ **תרבות ארגונית** – מנהלת מחוז הדרום במשה"ח, עמירה חיים, והנהלת המחוז ביקרו השבוע במערכת החינוך בירוחם. אל מנהלת המחוז התלוו ראש המועצה, עמרם מצנע, וראש מחלקת החינוך, יהבי שגיאי. חיים ביקרה בגן הילדים אמנון, בביה"ס הממלכתי-דתי קול יעקב, ובביה"ס העל יסודי אורט ספיר. במוסדות החינוך הוצגו בפני האורחים תוכניות לימודים חדשות ובהם הפרויקט היישובי "סיסמא לכל ילד", שמטרתו נגישות למחשוב לכל תלמידי היישוב. בתום הסיור הביעה חיים את התרשמותה מהתקדמות מערכת החינוך בירוחם בפרק זמן קצר, וייחסה אותה לתרבות ארגונית שהורשרה בעת האחרונה במועצה המקומית.